

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בראשית

(חלק טו — שיחה ב)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בראשית, כ"כו תשרי, ה'תשפ"ב (ב)



LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בראשית ב

ב. געוויסע מענשען האָבן במשך פון דורות זיך באַנוצט מיט דער „קשיא“ אַלס „באָוויז“, אַז ח"ו ניט אַלץ וואָס שטייט אין חז"ל איז ריכטיק¹ – און דערמיט האָבן זיי באַרעכטיקט זייער הנהגה פון, ח"ו, ניט מקיים זיין תומ"צ.

דער אמת איז אָבער, אַז דאָס וואָס איינער איז ניט מקיים תומ"צ איז עס ניט צוליב זיינע „שכל'דיקע קשיות“, נאָר מצד דעם „לתיאבון“ פון זיינע מדות; און די קשיות זיינען אָן אויסרייד צו פאַרענטפערן זיין הנהגה שלא כדבעי – און דעריבער איז פאַר זיי גענוג אויך

א. אויפן פסוקי „יהי מארת גו' והיו לאותות גו'“ ברענגט רש"י אַראָפּ דעם מאמר חז"ל², „כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם שנאמר³ מאותות השמים אל תחתו וגו'“ בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכין לידאג מן הפורענות“.

וועגן דער סיבה פאַרוואָס די מאורות זיינען „לוקין“ זאָגט די גמרא⁵, „בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב ב"ד שמת ואינו נספד כהלכה וכו' ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר וכו'“ – ד.ה. אַז דער ליקוי המאורות איז פאַרבונדן מיט מעשה בני אדם.

איז יודע די קשיא: דאָס וואָס „מאורות לוקין“ – ליקוי חמה ולבנה – איז אָן איינגעשטעלטע זאָך אין טבע הבריאה באופן אַז זיי קומען אין באַשטימטע צייטן, ביז אַז מען קען פאַרריס רעכענען ווען זיי וועלן פאַרקומען – היינט ווי קען מען זאָגן אַז „בשביל ארבעה דברים חמה לוקה . . מאורות לוקין“, בשעת אַז דאָס איז אָן ענין הכרחי מצד די חוקי הטבע און מען קען עס ניט פאַרמיידן?⁶

אבל לא זכיתי להבין דבריו*: (א) מי יודע עד"ז (הכתמים) – שיהי' סימן בשבילו? (ב) י"א (עתה) שגם בזה יש מחזור טבעי מחושב מראש. (ג) פירוש זה הוא היפך פשטות הענין, וגם היפך כו"כ מראשוני מפרשי הש"ס והמכילתא שם (כולל – אלה דשתקו ולא העירו כלום). (ד) הסימן רע הוא „משל . . למלך בוי"ד . . טול פנס מפניהם והושיבם בחושך“ (טובה שם. תוספתא שם ה"ז) – ומזה מובן שקאי גם על הליקוי שמצד הטבע, שהרי גם באם נטילת הפנס מחושב מראש – ה"ז ישיבה בחושך.

בחסדי דוד לתוספתא שם, שכוונת רז"ל היא „שלפעמים יארע הליקוי בזמן שאינו ראוי להיות כפי מהלך הגלגלים, ואז היא ראי' שאינה אלא להורות פורענות בשביל דברים הללו“ – אבל (נוסף על קשיות הנ"ל ג'ד, הנה) מתי קרה כזה? והרי הסיבות שבש"ס – „על אב ב"ד כו" – ודאי שאירעו כו"כ פעמים. (7) להעיר מפי"מ להרמב"ם סנה' ר"פ חלק ד"ה „והכת השני“ שם בהקדמתו ד"ה אחר כן „וזה הענין הרביעי“.

(*) ולהעיר, שמפורסם שבעהמ"ט זה הי' (מוכרח) לוויכוחים רבים עם חכמי אר"ה בימיו (כולל – תוכנים מפורסמים), ועיין ב"ב קטז, רע"ב. מנחות סה, רע"ב. בכורות ה, ב. ועוד.

- (1) פרשתנו א. יד.
- (2) ראה תוספתא סוכה פ"ב ה"ז. סוכה כט, א.
- (3) מכילתא בא יב, ב (סוף פרשה א'). ועוד.
- (4) ירמ' י, ב.
- (5) בכמה כת"י ודפוסים ליתא „וגו“.
- (6) סוכה שם. תוספתא שם ה"ו. וראה פדר"א ספ"ו.
- (7) ביערות דבש ח"ב דרשות בק"מ אה"ו דרשה ג' (סז, ד – בדפוס לעמבערג) הובא בענף יוסף לע"י סוכה שם). שהכוונה בליקוי המאורות היא לא להליקוי שמוכרח מצד הטבע, כ"א לזה „שיש במאורות . . העדר אור . . וכמו שמצינו לפעמים כתמים שחורות וכדומה בשמש וירח . . וזה אינו תלוי בחשבון וסיבה“.

מפורסם באַ די חכמי אוה"ע, זיינען זיי געוויס געווען באַוואוסט צו די חכמי ישראל¹³ דורך זייער משא ומתן (מיט די חכמי האומות) הנ"ל; ובפרט ענינים פון חכמת התכונה, וואָס די ידיעות זיינען נוגע צו דער מצוה פון קידוש החודש¹⁴.

און דעריבער איז פשוט, אַז אַט דער מאמר חז"ל – אַז ליקוי חמה ולבנה איז אַ סימן רע כו' (און זיי קומען, בשביל ארבעה דברים) – קען ניט זיין בסתירה צו דעם וואָס דער ליקוי איז מוכרח מצד די חוקי הטבע.

ג. לכאורה וואָלט מען געקענט לער-נען¹⁵, אַז דאָס וואָס „כשהמאורות לוקין סימן כו'“ איז די הדגשה (ניט אין

אַזא „קשיא“, וואָס מיט אַ התבוננות קלה זעט מען, אַז די „קשיא“ האָט ניט קיין ממשות, ובהקדמה:

הכל מודים אַז אין די צייטן פון די תנאים ואמוראים איז דער חשבון הזמנים פון די ליקויי חמה ולבנה שוין געווען מפורסם צווישן די חכמי האומות; און יעדער וואָס איז באַקאנט מיט דברי ימי ישראל [פון די סיפורים וואָס ווערן גע-בראַכט אין דברי חז"ל; ובפרטיות יותר – פון די ספרי דברי הימים ההם] ווייס, אַז די חכמי אומות העולם זיינען געשטאַנען אין אַ נאָענטער פאַרבינדונג, אין עניני חכמה ומדע, מיט די חכמי ישראל, ביז צו פירן מיט זיי וויכוחים אין אַלערליי חכמות⁸, אויך אין חכמת התכונה⁹;

איז אויב אפילו מ'וועט זיך איי-נ'עקשנען און ניט וועלן אָננעמען, אַז אין די עניני מדע¹⁰ וחשבונות התכונה האָבן די חכמי ישראל געהאַט אַ ידיעה ברורה¹¹ און דורך די חכמי ישראל¹² זיינען זיי דערגאַנגען צו די חכמי אוה"ע – איז אָבער אַ דבר ברור, וואָס מ'קען זיך ניט דינגען, אַז בשעת די חשבונות פון די ליקויי חמה ולבנה זיינען געווען

(8) ראה בכורות ח, ב. ובכ"מ.

(9) ראה פסחים צד, ב. ועוד.

(10) ראה אנציקלופד" תלמודית ע' חכמות חיצוניות (ע' נח), וש"נ.

(11) כמבואר בספרים הדנים בענין העבור כו', וראה רמב"ם הל' קדוה"ח ספ"ז (ועוד) שחכמה זו כבר הייתה כתובה בספרים ע"י חכמי ישראל בימי הנביאים מבני יששכר אלא שלא הגיעו אלינו (וראה שם פ"א הל' פ"א הג"ד). וראה תרגום לדה"א יב, לג. ועוד. ועיין שבת (עה, א): שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות. . כי היא חכמתם ובינתם לעיני העומים. ו"א שהיא במנין המצות (ראה סמ"ג מ"ע מז. סהמ"צ להרמב"ם שרש ב').

(12) ראה ספר העבור לראב"ח הנשיא מאמר ב' שער ב' בסופו. ועוד.

(13) ראה פד"א שם. וראה מאירי שבת שם: מצוה על האדם. . ושיחשב בתקופות ומזלות מפני שחכמה זו מפארה בידיעת אותות השמים ולקות המאורות בלי שום שגיאה. וראה יסוד עולם מאמר ג' פ"ז בסופו.

(14) ראה רמב"ם הל' קדוה"ח ספ"ז.

(15) ראה של"ה פ' נח (עדר, ב בהגה"ה) בשם הרמ"א – לענין הקשת. וראה שם בשם „הכם מופלג“ – לענין קשת וליקויים. וראה אוה"ת נח תרמח, א ואילך.

בשל"ה שם מתרץ ד, ה' צופה הקב"ה ומביט בכל הדורות וברא. . ויהיו לקוי בעת שראוי ללקות מפני חטא' הנ"ל. ואל תבהל. . כבר גלוי וידוע כל החטאים שיהיו וע"ז עשה הקב"ה מעשה וברא בריאתו א"כ. . שהחטאים האלה הם הכרחיים. . כבר הארכתי בזה כו' [יומתיק ע"פ המבואר (תו"ח תולדות יג, א ואילך) בענין „נורא עלילה על בני אדם“ – שגם החטאים הם ע"פ השיחה כו' (ראה לקו"ש ח"ה ע' 65 ואילך, וש"נ)] –

אבל ראה מאמר שני המאורות (להרה"ח וכו' הרר"א מהאמל"י) יא, ב בהגה"ה – ד, ע"פ דרך זה א"א לתרץ בענין ליקוי המאורות כו', עיי"ש. ולהעיר מהידוע (ראה לקו"ש ח"ה ע' 132 הערה 3. ח"ו ע' 65 הערה 46, וש"נ) דאם הידיעה שלמעלה באה בדיבור ה"ז מכריחה את הבחירה (שלא כן „צדיק ורשע לא קאמרו“) – וכש"כ בנדרו"ד לכאורה, שהדובר קב"ענת סדר בטבע הבריאה, ובל' השל"ה „עשה. . מעשה וברא בריאתו“.

דער (אין דער ברייתא) צווישן אידן און עכו"ם – „בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים, לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישאל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה“: דער פירוש אין דעם איז, אַז וויבאַלד בניי זיינען דומה ללבנה און עכו"ם לחמה¹⁹ – איז דער ליקוי אין זייער הנהגה גורם דעם ליקוי אין חמה ולבנה; דער ליקוי (וחסרון) חמה ולבנה איז מצד דעם ליקוי (וחסרון) אין דער הנהגה פון עכו"ם ובניי.

ובמילא איז מובן, אַז ווען דער מצב פון אידן איז בשלימות דאַרף איבער-הויפט ניט זיין קיין ליקוי וחסרון אין דער לבנה (און ניט אַז ס'איז דאָ אַ ליקוי, נאָר מ'זעט עס ניט).

ד. דער ביאור אין דעם איז בפש-טות²⁰:

דער פשט אין „כשהמאורות לוקין סימן רע כו" (און אַז דאָס איז „בשביל ארבעה דברים כו") איז – ווען עס קומט פאַר אַ ליקוי המאורות איז עס אַ סימן אַז אין דעם זמן איז די שליטה פון אַ מזל רע [ע"ד ווי מען געפינט בכמה מקומות אין מאמרי חז"ל²¹ וועגן געוויסע זמנים וואָס דעמאָלט איז ריע מזלי וכיו"ב] – ס'איז אַ זמן מסוגל צו פורעניות און דאָס איז אויך גורם אַז

עצם הליקוי, נאָר) אין דעם זען דעם ליקוי. וואָרום וויבאַלד דער אויבער-שטער ווייזט אַ אידן אַ „סימן רע" איז דאָך דאָס מיט דער כוונה אַז זיי זאָלן תשובה טאָן¹⁶ – דאַרפן זיי דאָך זען דעם סימן.

ועפ"ז איז פאַרענטפערט די קשיא הנ"ל: מצד חוקי הטבע איז נאָר דער עצם ליקוי אַ דבר המוכרח; ס'איז אָבער ניט מוכרח אַז מען זאָל זען דעם ליקוי, ווייל עס קענען זיין עננים וכיו"ב וואָס פאַרשטעלן דעם ליקוי.

און דער פרט איז אָפּהענגיק אין מעשה בני אדם: ווען ס'זיינען דאָ די „ארבעה דברים" איז דאָ דער „סימן רע" דורכדעם וואָס מ'זעט דעם ליקוי; און ווען די הנהגה איז כדבעי, זיינען דאָ עננים וועלכע זיינען מסתיר דעם ליקוי, אַזוי אַז ס'איז ניטאָ דער „סימן רע".

אָבער דער ביאור איז ניט אויסגע-האַלטן, ווייל

(נוסף אויף דעם, וואָס עס זיינען דאָ געוויסע מקומות וואו עס איז כמעט ניטאָ די מצאות פון עננים, ווי אין ארץ מצרים וואו עס זיינען ניטאָ קיין עננים (און דערפאַר אויך ניט קיין גשמים¹⁷))

פון לשון רז"ל „כשהמאורות לוקין" איז מוכח, אַז דער סימן רע באַשטייט ניט אין זען דעם ליקוי, נאָר אין דעם ליקוי גופא.

און דערפאַר טיילט די גמרא¹⁸ פאַנאַנ-

(19) ראה בארוכה אוה"ת בראשית ד"ה ויאמר לו יהונתן וביאורו.

(20) ראה עד"ז עיון יעקב לע"י סוכה שם. ערוך לגר סוכה שם. ביאור לרי"ב דיסקין (שנדפס בספר מדרש תנאים – ווילנא תקצ"ט) לפדרא ספ"ז. מאמר שני המאורות שם (בריש העמוד). ועיי"ש בהמשך דבריו ע"ד החסידות.

(21) ראה לדוגמא: שבת כקט, ב. קנו, א. תענית כט, א ואילך. שו"ע יו"ד סקע"ט סי"ב. זח"ג נה, סע"א ואילך. רלד, א. שם רע"מ רפא, ב. ועוד.

(16) ראה בנדודי – ס' חסידים סי' סו, רל (ושם): ואם אדם רואה כו). הובא במג"א או"ח ר"ט תקפ. באר היטב שם סתקע"א סוסק"א.

(17) פרש"י ר"פ מקץ. ויגש מז, י. וארא ז, יז. סוטה יג, א ד"ה כדי ועוד. – ודוחק לתרץ דכאשר ישראל עושין רצונו של הקב"ה עושה הקב"ה נס ומביא עננים כו'. מקומות שנשמנו לעיל הערה 2.

דער פשט אין „עושיין רצונו של מקום“ איז אַז מ'איז אויף זיי ניט עובר ובמילא קומט ניט קיין עונש – פאַרוואָס דאַרף זיין „יחתו הגוים“ אויך די וואָס זיינען ניט עובר רצונו?

ו. דער ביאור אין דעם:

די ווירקונג פון „מזל“ אין באַשטימטע זמנים איז (ניט נאָר בנוגע צו שחר ועונש, נאָר אויך) בנוגע הנהגת בני אדם – אַז דער „מזל“ איז גורם ביי זיי אַ נטי' צו געוויסע הנהגות און מעשים (לטובה או כו'); ולדוגמא: „אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה“²⁵, וואָס דער פירוש איז ניט אַז בייטאָג קען מען ניט מצליח זיין אין לימוד התורה²⁶, נאָר אַז „לילה“ איז אַ זמן מסוגל צו הצלחה בתורה מענר ווי ביום, ווען מ'דאַרף האָבן מער גייעה אויף צו קענען מצליח זיין.

עד"ז איז עס אויך בנוגע צו דעם מאמר חז"ל אין שבת „האי מאן כו' יהי כו'“, אַז די טבע ותכונות האדם זיינען תלוי אין דעם (מזל פון דעם) זמן שנוולד בו –

דאָס מיינט ניט אַז דער מזל ווירקט באופן הכרחי אויף דער הנהגה פון דעם וואָס איז געבאָרן געוואָרן אין דעם זמן – וואָרום ס'איז דאָך „רשות לכל אדם נתונה“ צו זיין אַ צדיק אָדער להיפך²⁷, און ס'איז ניט שייך אַז „תולדתו תמשוך אותו לדבר שאי אפשר לזוז ממנו“²⁸ – נאָר עס מיינט, אַז דער מזל פון דעם זמן שאַפט ביים מענטשן אַ „נטי' קצת“²⁹ צו

מען זאָל דעמאָלט (מער) מעניש זיין צו-ליב די „ארבעה דברים“;

ומהאי טעמא איז „בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לידאג מן הפורענות“²² – ווייל ס'איז ניטאָ אויף וואָס צו מעניש זיין.

ועפ"ז האָט קיין אָרט ניט צו פרעגן פון דעם וואָס ליקוי חמה ולבנה מוז קומען אין באַשטימטע צייטן מצד חוקי הטבע – ווייל דער ליקוי איז ניט אַ תוצאה פון מעשה בני אדם; ס'איז בלויז אַ סימן פון אַן עת פורעניות ווען מ'איז מעניש במיוחד אויף די ד' דברים, און די זמנים (פון מזל רע כו') מיט זייערע „סימנים“ זיינען טאָקע מלכתחילה אויסגעשטעלט אויף דעם אופן אין טבע וסדר הבריאה [ע"ד די זמנים וואָס די גמרא רעכנט אויס אין שבת²³ – „האי מאן (נולד) בחד כו' יהי כו'“ ועוד].

ה. עס פאָדערט זיך אָבער נאָך אַלץ הסברה:

די גמרא²⁴ איז מחלק צווישן אידן און עובדי כוכבים – „בזמן שישראל עושיין רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו . . ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו“ – וואָס דערפון איז פאַר-שטאַנדיק, אַז אין דעם זעלבן אופן ומצב וואָס ביי אידן איז „אל יחתו“ (ווען „עו-שין רצונו של מקום“), איז ביי גוים – „יחתו“;

דאַרף מען פאַרשטיין: אויב „סימן רע“ מיינט אַ זמן ווען מ'איז מעניש במיוחד (פאַר ניט אָפהייטן די ד' דברים) – און

25 הל' ת"ת לרמב"ם פ"ג הי"ג. לאדה"ז – פ"ד ס"ח.

26 שלכן „מצוה ללמוד ביום ובלילה“ (הל' ת"ת שם).

27 רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.

28 שם ה"ד.

29 לח"מ שם.

22 פרש"י שהובא בתחלת השיחה. וראה סוכה, תוספתא ופדר"א שם. לקמן הערה 40.

23 קנו, א.

24 סוכה שם. ועד"ז במקומות שהובאו לעיל

הערה 22.

דעם טאָג זיין אויסגעהיט אין געוויסע זאָכן (ווי, לדוגמא, „אין מתחילין בב' וד'“³³ וכיו"ב), אָבער עס איז ניט קיין דבר המוכרח;

און דערפאַר איז דער דין „אין מתחילין לין בב' וד'“ שייך נאָר דאָן ווען דאָס איז ניט בסתירה צו „אין מעבירין על המצות“³⁴; און אַזוי אויך – אויב ס'איז נאָר דאָ די ריכטיקע השתדלות, קען מען האָבן הצלחה אפילו ביום חייב וכו'³⁵].

ז. עפ"ז קען מען זאָגן, אַז דער פשט אין דעם מאמר „כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם“ איז [ניט נאָר אַז ס'איז אַ זמן פון פורעניות צו מעניש זיין אויף אַ הנהגה בלתי רצויה, נאָר], אַז דאָס איז אַ זמן ווען ביים מענטשן דערוועקט זיך בטבע (באופן מיוחד) אַ נטי' והמשכה צו אַ הנהגה לא טובה; דאָס איז אָבער ניט אין אַן אופן וואָס איז אים מוכרח צו אַזאָ הנהגה, ווייל ער האָט בכח צו מתגבר זיין זיך אויף די נטיות.

[און דערמיט איז מדויק דער לשון אינעם משל³⁶ וואָס די גמרא ברענגט אויפן ענין פון ליקוי חמה: „מלך בור"ד שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניו כעס עליהם ואמר לעבדו טול פנס מפניו כו'“, ד. ה. אַז דער „טול פנס כו'“ ווערט געטאָן (ניט דורכן מלך אַליין, נאָר) דורך „עבדו“ – ווייל דער

אַ דבר מסוים, אָבער דורך יגיעה קען ער זיך מתגבר זיין בהנהגתו אויף דער טבע און אפילו איר ענדערן און איבערמאַכן.

ע"ד המבואר (בארוכה) אין שמונה פרקים להרמב"ם³⁰, אַז „אי אפשר שילד האדם וכו' בטבע בעל מעלה ולא בעל חסרון“, מער ניט וואָס „בטבע מוכן למעלה או לחסרון“, און דעריבער איז די טבע ניט מכריח די בחירה; דער חילוק איז נאָר:

דער וואָס איז „בטבע מוכן למעלה“ דאַרף ווייניקער האָרעווען אויף דער בחירה צו זיין אַ בעל מעלה, ווייל זיין טבע העלפט אים אַרויס (ער האָט אָבער בחירה חפשית צו זיין דער היפך פון אַ בעל מעלה); משא"כ דער וואָס איז „מוכן לחסרון“ דאַרף מער האָרעווען אויף צו ווערן אַ בעל מעלה (ולאידך, איז דאָס גופא אַ באַווייז אַז מ'האָט אים געגעבן גרעסערע כוחות ווי דעם וואָס איז „בטבע מוכן למעלה“, וואָרום – „לפום גמלא שיחנא“³¹) –

ועד"ז איז בנוגע די באַשטימטע תכו"נות וואָס קומען מצד דעם (מזל ה)זמן שנולד בו האדם: אע"פ אַז דער לשון הגמרא איז „האי מאי כו' יהי כו'“, מיינט עס אָבער ניט אַז דער מענטש איז מוכרח אין דעם, נאָר ער דאַרף האָבן מער התגברות און האָרעוואָניע אויף צו בייקור"מען די טבע.

[ובדוגמא לזה איז בנוגע אַלע זמנים אויף וועלכע ס'ווערט געזאָגט אַז ס'איז אַ „יום חייב“³² וכיו"ב, אַז ס'איז נאָר וואָס אין דעם זמן איז מער עלול אַן ענין של חובה, און דעריבער דאַרף מען

33 יו"ד שם. רע"מ שם. וראה שם רעג, א. רלד, א. שבת קכט, ב.
34 ראה ס' חסידים סי' נט, וראה רע"מ שם רעג, א. ולהעיר משו"ע אדה"ז או"ח סתנ"ה סט"ו טז.
35 ראה רש"י בא יוד, יוד. וראה בארוכה מאמר שני המאורות שם.
36 ובערוך לנר שם מפרש ד"עכדו" קאי על הלבנה שמונע אור הפנס (השמם) מעבדיו (יושבי הארץ).

30 רפ"ח. וראה גם עקידה שער כב ושער כו.
31 סוטה יג, ב. ויש"נ.
32 תענית שם.

א הוספה אין עבודת ה', העכער פון די מדידות והגבלות פון זייער טבע – עושין רצונו של מקום³⁹ – זיינען זיי העכער פון טבע (אויך – פון „אותות השמים“), און דערפאר איז – „אין מתיראין מכל אלו“:

ניט נאָר קענען זיי זיך מתגבר זיין אויף טבע (דורך יגיעה והשתדלות צו מבטל זיין די טבע), נאָר זיי רעכענען זיך לכתחילה ניט מיט די „אותות השמים“ – מתחילין בב' ובד' וכיו"ב, ביז צו אַ מצב וואָס מען דאַרף זיך ניט רעכענען מיט הנהגת הטבע בכלל⁴⁰, דעם אויבערשטנס הנהגה מיט צדיקים⁴¹ (ועמך כולם צדי-קים⁴²) איז אַ הנהגה נסית גלויה שלמעלה מן הטבע.

(משיחת ש"פ שלח תשל"ה)

39) כידוע (חדא"ג מהרש"א ברכות לה, ב. א"ת להה"מ נג, ד. לקו"ת שלח מב, ג. ועוד) דעושין רצונו של מקום הוא ע"י העבודה ד"בכל וד"ב, למעלה ממדידה והגבלה.

40) ע"פ המבואר בפנים יומתק לשון ר' יונתן במכילתא שם „אלו ואלו נתנו לגוים“ (ולא הזכיר „עושין רצונו כו“ – כפשוטו לשון הכתוב „ומאותות השמים אל תחתו“ ולא נזכר כל תנאי*) – כי לבני אדם צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות (תניא פ"א) ועל נשמה האחת דכאו"א עלי נאמר חלק הוי' עמו (אגה"ת פ"ה), גם כשאין עושין רש"מ הם חלק דשם הוי' שלמעלה מהטבע.

41) ע"ד רחב"ד (ברכות לג, א). וע"ד שצ"ג

מותר להתגרות כו' (ברכות ז, ב. מגילה ו, ב).

42) ישע"י ס, כא.

(* אבל ראה רש"י שם.

ליקוי וסימן רע פון דעם זמן איז נאָר אַן ענין שמצד הטבע (עבודו של מלך)).

און דער לשון „בשביל ארבעה דברים חמה לוקה כו“ מיינט [ניט אַז דער ליקוי המאורות איז צוליב דער ניט גוטער הנהגה בפועל אין די ד' דברים, נאָר], אַז צוליב דעם וואָס אין דעם זמן איז דאָ אַ נטי' והמשכה צו די „ארבעה דברים“ – המאורות לוקין כו'.

ח. ע"פ הנ"ל וועט מען אויך פאַר-שטיין דעם אויפטו, וואָס דווקא ביי בניי איז געזאָגט געוואָרן „אל תחתו“, משא"כ ביי עכו"ם:

אע"פ אַז אויך עכו"ם קענען זיך מתגבר זיין אויף די טבעיות/דיקע נטיות וכו' וואָס דער זמן איז גורם און פירן זיך כדבעי – וואָרום כאָטש זיי האָבן ניט דעם אמת' ענין פון בחירה³⁷, ווערן זיי אָבער ניט נענט סיידן זיי זינדיקן „מעצמו“³⁸ – פונדעסטוועגן, וויבאלד אַז זיי זיינען אונטערוואָרפן דער הנהגת הטבע, דאַרפן זיי האָבן גרויס השתדלות ויגיעה כו', צו מבטל זיין די טבע, און דערפאַר – „יחתו הגוים מהמה“, זיי האָבן מורא פאַר די נטיות שמצד הטבע.

משא"כ אידן, בשעת ביי זיי איז דאָ

37) שהיא רק בבניי (מצד מעלת נשמתם) –

כמובן מלקו"ת אמור לה, ב. ועוד.

38) עיין רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ג. שמונה

פרקים שם (בהמשך הפרק).

